

11 Οκτωβρίου, 1996

[ΚΑΛΛΗΣ, Δ/στής]

ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΑΡΘΡΟ 146 ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ

THERMPHASE LIMITED,

Αιτητές,

v.

ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ, ΜΕΣΩ ΥΠΟΥΡΓΙΚΟΥ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΑΛΛΩΝ (ΑΡ. 1),

Καθ' ων η αίτηση.

(Υπόθεση Αρ. 411/90)

Προσφυγή βάσει του Αρθρου 146 του Συντάγματος — Λόγοι ακυρώσεως
— Προβολή λόγων ακυρώσεως — Προβάλλονται με το δικόγραφο
της αίτησης — Δυνατότητα για μεταγενέστερη προβολή λόγου ακυ-
ρώσεως — Ειδικά η αίτηση για τροποποίηση του δικογράφου της αί-
τησης με προσθήκη νέων ακυρωτικών λόγων — Θεωρία και νομολο- 5
γία — Η αίτηση για τροποποίηση επιτράπη στην κριθείσα περίπτωση
— Περιστάσεις.

[Πέραν των ανωτέρων τίτλων η απόφαση του Δικαστηρίου διαβά- 10
ζεται ως σύνολο].

Η αίτηση εγκρίνεται με έξοδα εις βά-
ρος των Αιτητών.

Αναφερόμενες υποθέσεις: 15

Cyprus Flours Mills Co. Ltd and Another v. Republic (1973) 3 C.L.R. 690,

Γιαγκουλλής κ.ά. v. Δημοκρατίας (1995) 4 Α.Α.Δ. 2569,

Δημοκρατία v. Kassinos C. Construction Ltd (1990) 3 Α.Α.Δ. 3835, 20

Δημητρίου v. Δημοκρατίας (1993) 4 Α.Α.Δ. 289,

4 Α.Α.Δ. **Thermphase Ltd. v. Δημοκρατίας (Αρ. 1)**

Ιωσηφίδης v. Γενικού Εισαγγελέα (1990) 3 Α.Α.Δ. 4599,

Kadivarı v. Δημοκρατίας (αρ. 2) (1992) 4 Α.Α.Δ. 2924,

5 *Χατζηελισσαίου κ.ά. v. Δημοκρατίας κ.ά. (1995) 4 Α.Α.Δ. 2404,*

Τριανταφυλλίδης κ.ά. v. Δημοκρατίας (1993) 3 Α.Α.Δ. 429,

Δημοκρατία v. Κουκκουρή κ.ά. (1993) 3 Α.Α.Δ. 598,

10

Republic v. Georghıades (1972) 3 C.L.R. 594,

Othopos a.o. v. Republic (1989) 3(A) C.L.R. 475,

15

Δημοκρατία v. Χατζηπαντελή (1989) 3(B) Α.Α.Δ. 961,

Οικονομίδης κ.ά. v. Δημοκρατίας (1996) 4 Α.Α.Δ. 1009.

Αίτηση.

20

Αίτηση για άδεια του Δικαστηρίου για τροποποίηση της προσφυγής με την προσθήκη δύο νομικών σημείων.

Α. Παπαφιλίππου, για τους Αιτητές.

25

Β. Κληρίδης, Ανώτερος Δικηγόρος της Δημοκρατίας για τους Καθ' ων η αίτηση.

Cur. adv. vult.

30

ΚΑΛΛΗΣ, Δ.: Με την παρούσα προσφυγή προσβάλλεται η απόφαση των καθ' ων η αίτηση με την οποία κατακυρώθηκε στο ενδιαφερόμενο μέρος αντί στους αιτητές, η προσφορά για το σχεδιασμό, προμήθεια, εγκατάσταση, λειτουργία και συντήρηση δικτύου ραδιοτηλεφωνίας για την Αστυνομία Κύπρου.

35

Κατά το στάδιο των τελικών διευκρινίσεων - στις 12.9.96 - ο ευπαίδευτος συνήγορος των αιτητών πρόβαλε σαν νέο λόγο ακυρώσεως την μη τήρηση πρακτικών κατά τις συνεδριάσεις των καθ' ων η αίτηση 3 και 4. Υποστήριξε ότι τα γεγονότα που σχετίζονται με τον νέο λόγο ακυρώσεως περιήλθαν για πρώτη φορά στη γνώση του την 3.9.96 που ακούστηκε η μαρτυρία του μάρτυρα των καθ' ων η αίτηση Ανδρέα Πίττα. Υποδείχθηκε στον ευπαίδευτο συνήγορο ότι ο νέος λόγος ακυρώσεως δεν μπορεί να εξεταστεί εφόσον

40

δεν είχε εγερθεί στο αρχικό δικόγραφο του. Στη συνέχεια ζήτησε να του δοθεί χρόνος 7 ημερών για να εξετάσει κατά πόσο ο νέος λόγος ακυρώσεως μπορεί να εξεταστεί αυτεπάγγελτα από το δικαστήριο ή κατά πόσο θα πρέπει να υποβάλει αίτηση για τροποποίηση του δικογράφου του. Το αίτημά του εγκρίθηκε και η υπόθεση ορίστηκε για περαιτέρω οδηγίες στις 18.9.96. Πρέπει να σημειωθεί ότι μετά από οδηγίες του δικαστηρίου - με διαφορετική από την παρούσα σύνθεση - οι διάδικοι καταχώρησαν ένορκες δηλώσεις πάνω στα γεγονότα αναφορικά με τα οποία υπήρχε διαφωνία μεταξύ τους και οι ομνύσαντες τις ένορκες δηλώσεις υποβλήθηκαν σε αντεξέταση. 5 10

Με αίτησή τους, που καταχωρήθηκε στις 18.9.96, οι αιτητές ζητούν άδεια του δικαστηρίου για “τροποποίηση της προσφυγής δια της προσθήκης των ακόλουθων νομικών σημείων: 15

5. Η προσβαλλομένη πράξη ή απόφαση εστηρίχθη σε εισηγήσεις ή συστάσεις των καθ' ων η αίτηση αρ. 3 και/ή 4 οι οποίοι δεν ετήρησαν πρακτικά κατά τις συνεδριάσεις των με αποτέλεσμα να μην είναι δυνατός ο δικαστικός έλεγχος της αξιολόγησης των προσφορών της Αιτήτριας και του Ενδιαφερόμενου Μέρους, και ειδικότερα αν η προσφορά του Ενδιαφερόμενου Μέρους περιλάμβανε ή όχι εγκατάσταση, και αν ελήφθησαν υπόψη οι διαφορές μεταξύ των δυο προσφορών. 20 25

6. Η απουσία μελών από συνεδριάσεις των καθ' ων η αίτηση αρ. 3 και 4 σε συνδυασμό με την απουσία πρακτικών καθιστά την προσβαλλομένη πράξη ή απόφαση διαβλητή και νομικά άκυρη.” 30

Νομικό βάθος της αίτησης ήταν οι Καν. 18 και 19 των περί Ανωτάτου Συνταγματικού Δικαστηρίου Κανονισμών του 1962, οι Καν. 1-4 της Δ.25 των περί Πολιτικής Δικονομίας Διαδικαστικών Κανονισμών και οι συμφυείς εξουσίες του Δικαστηρίου. 35

Σύμφωνα με την ένορκη δήλωση που υποστηρίζει την αίτηση “κατά την ακρόαση της αντεξέτασης του μάρτυρα Ανδρέα Πίττα προέκυψε ότι δεν ετηρήθησαν πρακτικά των συνεδριάσεων της Τεχνικής Επιτροπής και του Κεντρικού Συμβουλίου Προσφορών”. Επίσης προέκυψε “ότι μέλη ή μέλος που έλειπαν σε μια συνεδρία και παρευρίσκοντο σε άλλη ενημερώνοντο σχετικά με το τι ελέγχθη στην συνεδρία ή συνεδρίες που ήσαν απόντες”. 40

5 Στην ίδια ένορκη δήλωση υποστηρίζεται ότι τα πιο πάνω γεγο-
νότα “περιήλθαν για πρώτη φορά στη γνώση του δικηγόρου της
Αιτήτριας στις 3 Σεπτεμβρίου 1996 που ακούστηκε η μαρτυρία του
Ανδρέα Πίττα. Για τούτο δεν ήτο δυνατόν να περιληφθεί το νομι-
κό αποτέλεσμα στην προσφυγή νωρίτερα διά της προσθήκης των
αναλόγων νομικών σημείων”.

10 Με την ένορκη δήλωσή τους που συνοδεύει την ένστασή τους οι
καθ’ ων η αίτηση υποστήριξαν ότι τα “γεγονότα στα οποία εδρά-
ζεται το νέο νομικό σημείο ήταν γνωστά στην Αιτήτρια από την
ημερομηνία καταχώρησης της ένστασης. Όλα τα γεγονότα, έγγρα-
φα και πρακτικά ήταν επισυνημμένα στην ένσταση και έλαβαν
γνώση του περιεχομένου τους από τότε τόσον η Αιτήτρια όσον και
οι δικηγόροι της”.

15 Υποστήριξαν, επίσης, ότι το νέο νομικό σημείο έχει εγεθθεί
“στην αγόρευση του δικηγόρου των αιτητών την ημέρα που έκλει-
σαν οι αγορεύσεις” και ότι αποτελεί νέο νομικό λόγο ο οποίος δι-
ευρύνει την υπάρχουσα νομική βάση της προσφυγής και αποβλέ-
πει στη ριζική αναμόρφωση της βάσης της αίτησης ακυρώσεως.
20 Περαιτέρω, υποστήριξαν ότι εν όψει της καθυστέρησης στην υπο-
βολή της αίτησης δημιουργείται ζήτημα σε σχέση με το συνταγμα-
τικό δικαίωμα των μερών για “διάγνωση των δικαιωμάτων και
συμφερόντων των μέσα σε εύλογο χρόνο”, το οποίο διασφαλίζεται
25 από το άρθρο 30.2 του Συντάγματος.

30 Στη διάρκεια της ακρόασης της παρούσας αίτησης - την 8.10.96
- ζητήθηκε από τον ευπαίδευτο συνήγορο των καθ’ ων η αίτηση να
υποδείξει σε ποιο από τα έγγραφα, που συνοδεύουν την ένσταση,
αναφέρονται τα γεγονότα τα οποία έδωσαν το έναυσμα για τον
προτεινόμενο νέο λόγο ακυρώσεως. Υπέδειξε ότι προκύπτουν σα-
φώς από την ένσταση και ειδικά από το Παράρτημα Δ.

35 Στο Παράρτημα Δ γίνεται αναφορά στις συγκεκριμένες ημερο-
μηνίες κατά τις οποίες είχε συνεδριάσει η Τεχνική Επιτροπή. Δια-
πιστώνω ότι η συγκεκριμένη αναφορά στις πιο πάνω ημερομηνίες
μπορούσε, με την επίδειξη εύλογης επιμέλειας, να οδηγήσει στην
αναζήτηση των πρακτικών των συνεδριάσεων της Επιτροπής από
το πολύ αρχικό στάδιο της διαδικασίας, η οποία - αναζήτηση - θα
40 αποκάλυπτε ότι δεν ετηρούντο πρακτικά σε όλες τις συνεδριάσεις.
Διαπιστώνω, επίσης, ότι συγκεκριμένη αναφορά για την απουσία
πρακτικών έγινε κατά το στάδιο της αντεξέτασης του μάρτυρα των
εφeseιδόντων - την 3.9.96.

Αγορεύοντας υπέρ της ένστασης των καθ' ων η αίτηση ο ευ-
 παίδευτος συνήγορός τους επικέντρωσε την επιχειρηματολογία
 του στο πολύ προχωρημένο στάδιο υποβολής της αίτησης. Υπο-
 στήριξε την εισήγησή του με αναφορά τόσο σε αποφάσεις του
 αστικού δικαίου όσο και σε αποφάσεις του διοικητικού δικαίου. 5
 Τόνισε με έμφαση ότι η έγκριση της αίτησης σε αυτό το στάδιο επη-
 ρεάζει την απονομή της δικαιοσύνης και τα συμφέροντα των δια-
 δίκων.

Στη *Cyprus Flours Mills Co. Ltd. and Another v. Republic* 10
 (1973) 3 A.A.Δ. 690, 694, διατυπώθηκε ο κανόνας ότι σε μια κα-
 τάλλη περίπτωση και τηρουμένων των αναγκαίων διασφαλίσε-
 ων για την προστασία της άλλης πλευράς, πρόσθετοι λόγοι ή λό-
 γοι ακυρώσεως επιτρέπεται να υποβληθούν στη διάρκεια της δια-
 δικασίας σε προσφυγή δυνάμει του άρθρου 146 του Συντάγματος 15
 “όπως απαιτείται από το συμφέρον της δικαιοσύνης”. Η “πρακτι-
 κή αυτή έχει καθιερωθεί σύμφωνα, κυρίως, με τον Κανονισμό 19
 των περί Ανωτάτου Συνταγματικού Δικαστηρίου Διαδικαστικών
 Κανονισμών του 1962, και δεν υφίσταται οποιαδήποτε χρονική 20
 προθεσμία που προδιαγράφεται από τη νομοθεσία μετά από την
 οποία δεν μπορούν να προβληθούν πρόσθετοι λόγοι”.

Στη *Γιαγκουλλής κ.ά. v. Δημοκρατίας* (1995) 4 A.A.Δ. 2569
 (Απόφαση Πική, Π.) οι καθ' ων η αίτηση - όπως και στην παρούσα 25
 υπόθεση - έφεραν ένσταση στην τροποποίηση “λόγω του προχω-
 ρημένου σταδίου της δίκης στο οποίο υποβλήθηκε η αίτηση”.
 Αποφασίσθηκε ότι ισχύουν ελαστικότερα κριτήρια για την έγκρι-
 ση αιτήματος για την τροποποίηση προσφυγής, σε σύγκριση με αί-
 τημα για τροποποίηση της έκθεσης απαιτήσεως σε πολιτική αγωγή.
 Παρά το προχωρημένο στάδιο στο οποίο είχε επιδιωχθεί η τροπο- 30
 ποίηση της προσφυγής - είχαν ήδη υποβληθεί οι αγορεύσεις των
 διαδίκων - η αίτηση εγκρίθηκε επειδή δεν είχε διαπιστωθεί ανεπα-
 νόρθωτος επηρεασμός των καθ' ων η αίτηση και των ενδιαφερο-
 μένων μερών από το ενδεχόμενο έγκρισης της αίτησης ο οποίος -
 επηρεασμός - δεν μπορεί να θεραπευθεί με την κατάλληλη διαταγή 35
 για τα έξοδα. Σύμφωνα με την απόφαση - στην *Γιαγκουλλή* - τα
 ελαστικότερα κριτήρια έχουν καθιερωθεί λόγω των διαφορών με-
 ταξύ της αναθεωρητικής και πολιτικής δίκης. Όπως υποδεικνύε-
 ται στην απόφαση:

40
 “Η διαδικασία αναθεώρησης διοικητικών πράξεων προς έλεγ-
 χο της νομιμότητάς τους έχει εξεταστικό χαρακτήρα και είναι,
 εκ της φύσεώς της, προσαρμοσμένη στο ανακριτικό σύστημα
 απονομής της δικαιοσύνης. Τα επίδικα θέματα της προσφυγής,

σε αντίθεση με εκείνα της πολιτικής αγωγής, έχουν, εκ προοιμί-
 ου, ένα κεντρικό άξονα - τη διερεύνηση της νομιμότητας της
 πράξης, απόφασης ή παράλειψης, που τίθεται υπό αναθεώρη-
 ση. Επομένως, η προσθήκη και άλλων λόγων για την ακύρωση
 5 της απόφασης δε μεταβάλλει τη φύση του πρωταρχικού επίδι-
 κού θέματος. Το γεγονός αυτό καθιστά και την πιθανότητα αιφ-
 νιδιασμού απομακρυσμένη.”

Μια άλλη ουσιώδης διαφορά - σύμφωνα με την ίδια απόφαση -
 10 “μεταξύ της αναθεωρητικής και πολιτικής δίκης είναι ο δημόσιος
 χαρακτήρας του αντικειμένου της προσφυγής και το συμφέρον
 του δημοσίου στη διασφάλιση της νομιμότητας στη λήψη των δι-
 οικητικών αποφάσεων”.

15 Για το χαρακτήρα του συστήματος που διέπει τη διοικητική δίκη
 χρήσιμη αναφορά μπορεί να γίνει στο πιο κάτω απόσπασμα από
 την απόφαση της Ολομέλειας στη *Δημοκρατία v. Kassinos C.*
Construction Ltd (1990) 3 Α.Α.Δ. 3835 (Απόφαση Νικήτα, Δ.):

20 “Ο ρυθμιστικός ρόλος του δικαστηρίου σε θέματα διαδικασίας
 και απόδειξης στη διοικητική δίκη είναι διάφορος και ευρύτε-
 ρος από αυτόν που επιτρέπει το δικονομικό σύστημα που επι-
 κρατεί στην πολιτική δίκη. Η διαφορά εκπηγάζει από την ύπαρ-
 25 ξη και εφαρμογή της αρχής της νομιμότητας σε συνδυασμό με
 τη φύση του ανακριτικού συστήματος.”

Στη *Δημητρίου v. Δημοκρατίας* (1993) 4 Α.Α.Δ. 289 (Απόφαση
 Κωνσταντινίδη, Δ.) υποδεικνύεται πως ο χαρακτηρισμός του συ-
 30 στήματος ως ανακριτικού δεν σημαίνει και ανυπαρξία δικονομι-
 κών κανόνων ρυθμιστικών των διαφόρων φάσεων από τις οποίες
 διέρχεται η διαδικασία μέχρι την τελική απόφαση. Υποδεικνύεται,
 επίσης, πως το “σύστημα, όπως και αν ονομαστεί, δεν αποτελεί
 αφηρημένη ή αόριστη έννοια, ασύνδετη από τις θεσμικές ρυθμίσεις
 35 που το διέπουν και, επομένως, δεν μπορεί να είναι επιτρεπτή κα-
 τά την επισήμανση των χαρακτηρισμών του και όσων αυτά συνε-
 πάρχονται, η εκτροπή από όσα ρητά έχουν θεσμοθετηθεί”. Περαιτέ-
 ρω υποδεικνύεται πως “αντικείμενο εξέτασης στη διοικητική δίκη
 μπορούν να είναι όσα ζητήματα εγείρουν οι διάδικοι με τις έγγρα-
 φες προτάσεις τους και όσα δικαιούνται να εξετάσει το δικαστήριο
 40 αυτεπάγγελα”.

Παρά την εφαρμογή ελαστικότερων κριτηρίων στις προσφυγές
 η νομολογία μας έχει με σταθερότητα καθιερώσει την αρχή ότι δεν
 επιτρέπεται η εισαγωγή εντελώς νέων λόγων ακυρώσεως μέσω των

αγορεύσεων πέραν εκείνων που έχουν αναφερθεί στην αίτηση, και ότι το αντικείμενο της διαδικασίας καθορίζεται στη δικογραφία η οποία αποτελεί το δικονομικό μέσο για την έκθεση και προσδιορισμό των επιδίκων θεμάτων (*Ιωσηφίδης v. Γενικού Εισαγγελέα* (1990) 3 Α.Α.Δ. 4599 (Απόφαση Πογιατζή, Δ.), *Kadivari v. Δημοκρατίας* (αρ. 2) (1992) 4 Α.Α.Δ. 2924 (Απόφαση Πικί, Δ. - όπως ήταν τότε), *Δημητρίου* (πιο πάνω)).

5

Στη *Χατζηελισσαίου κ.ά. v. Δημοκρατίας κ.ά.* (1995) 4 Α.Α.Δ. 2404 (Απόφαση Κωνσταντινίδη, Δ.) οι αιτήσεις για τροποποίηση υποβλήθηκαν κατά το στάδιο των διευκρινίσεων. Οι καθ' ων η αίτηση πρότειναν την απόρριψη των αιτήσεων “γιατί η εισαγωγή του νέου θέματος θα αναμόρφωνε ριζικά τη βάση της προσφυγής γιατί προβλήθηκαν με μεγάλη καθυστέρηση και γιατί η τροποποίηση θα συνεπαγόταν επανακρόαση που θα έπληττε το συνταγματικό δικαίωμα για διεξαγωγή της δίκης μέσα σε εύλογο χρόνο”. Οι αιτήσεις εγκρίθηκαν. Κρίθηκε ότι ο παράγοντας του χρόνου αλλά και του σταδίου υποβολής τέτοιων αιτήσεων είναι σχετικός αλλά πρέπει να εκτιμάται στο πλαίσιο του συνόλου των περιστατικών. Κρίθηκε, επίσης, ότι στο πλαίσιο των γεγονότων της υπόθεσης δεν “δικαιολογείται η άποψη πως η παροχή δυνατότητας για συζήτηση του εντελώς συγκεκριμένου λόγου που προσδιορίστηκε θα προκαλέσει καθυστέρηση τέτοια ώστε να τίθεται ζήτημα παραβίασης του δικαιώματος για εκδίκηση μέσα σε εύλογο χρόνο”.

10

15

20

25

Η θέση της ελληνικής νομολογίας πάνω στο ζήτημα των πρόσθετων λόγων ακυρώσεως είναι πιο προχωρημένη. Έχει δε νομολογηθεί ότι η διαδικασία της ακυρώσεως πράξεων της διοικήσεως είναι “δημοσίας τάξεως και το Συμβούλιο της Επικρατείας επιλαμβάνομενον νομίμως του ελέγχου πράξεως τινός της διοικήσεως, εξετάζει ταύτην κατά βάσιν από απόψεως της νομιμότητος” (Βλ. Υπόθεση Στ.Ε. Ολ. 118/29). Έχει επίσης νομολογηθεί ότι “η προς κύρωση των πράξεων της διοικήσεως δικαιοδοσία του Συμβουλίου της Επικρατείας, συνίσταται εις έλεγχον της Διοικήσεως προς τον σκοπόν της καλής λειτουργίας των δημοσίων υπηρεσιών, παρεπιπτόντως δε μόνον ικανοποιεί και τα προβαλλόμενα ατομικά δίκαια” (Βλ. απόφαση Στ.Ε. Ολ. 51/1929). Τέλος, στην Στ.Ε. 138/1930, έχει διακηρυχθεί ότι “το Συμβούλιο της Επικρατείας, καλούμενον να ελέγξη την νομιμότητα πράξεως τινός της διοικήσεως, δεν δεσμεύεται εκ των σχετικών προτάσεων των διαδίκων, αλλ' εξετάζει την προβαλλομένην πράξιν από της απόψεως της αντικειμενικής νομιμότητος, οία προκύπτει εκ των υποβαλλόμενων αυτώ στοιχείων”.

30

35

40

Αναφορικά με το ίδιο ζήτημα - τη φύση της διαδικασίας της αίτησης ακυρώσεως - χρήσιμη αναφορά μπορεί να γίνει στο σύγγραμμα του Ιωάννη Δ. Σαρμά, “Η Συνταγματική και Διοικητική Νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας”, σελ. 447-448:

5

“Η αίτηση ακυρώσεως δεν είναι ένα κοινό δικαστικό βοήθημα προς θεραπεία υποκειμενικών δικαιών των διοικουμένων. Δεν συνίσταται στο να αγάγη ένα δικαίωμα του αιτούντος, θιγόν υπό της Διοικήσεως, ενώπιον του Συμβουλίου ώστε το Δικαστήριο να επανορθώσει την προσβολή. Δεν προκαλεί την δημιουργία μιας δίκης με συγκρουόμενα μέρη και με τον δικαστή αμέτοχο και ουδέτερο στην διένεξη που, αυστηρά οχυρωμένος σε δικονομικούς κανόνες, περιορίζεται στην επικοινωνία από καθέδρας με τους διαδίκους. Η αίτηση ακυρώσεως είναι το μέσο προς θεραπεία της αντικειμενικής νομιμότητας, το μέσο παιδαγωγήσεως της Διοικήσεως στην ορθή εφαρμογή του νόμου, το μέσο ελέγχου της Διοικήσεως προς τον σκοπό της καλής λειτουργίας των δημοσίων υπηρεσιών. Ο αιτών, στο ένδικο αυτό βοήθημα, δεν είναι ο άξονας της διαδικασίας γύρω από τα αιτήματα του οποίου περιστρέφεται η δικαστηριακή δραστηριότητα. Αποδεικνύοντας, με την προσβολή του εννόμου συμφέροντός του, ότι δεν απασχολεί καταχρηστικώς το Δικαστήριο εις βάρος άλλων αιτούντων με μεγαλύτερη ανάγκη δικαστικής προστασίας, δίδει απλώς την αφορμή, το έναυσμα της δίκης. Τα περαιτέρω είναι υπόθεση του Δικαστηρίου που, προς θεραπεία της αντικειμενικής νομιμότητας και προς παιδαγωγήση των διοικητικών αρχών στις αρχές της χρηστής διοικήσεως, δεν δεσμεύεται υπό των προβαλλομένων λόγων ακυρώσεως, αλλά μπορεί, κατά το δοκούν, να εξετάση και άλλους, αυτεπαγγέλτως, εφ’ όσον κρίνει ότι έτσι εξυπηρετούνται οι σκοποί που θεραπεύονται υπό της αιτήσεως ακυρώσεως.”

15

20

25

30

Οι λόγοι ακυρώσεως που εξετάζονται αυτεπαγγέλτως “είναι εκείνοι που ανάγονται στην δημοσία τάξη, οι προκύπτοντες αμέσως εκ της προσβαλλομένης αποφάσεως ή εκ των στοιχείων του φακέλλου, ή οι γνωστοί στο Δικαστήριο από προηγηθείσα δίκη. Η αναρμοδιότης του εκδόσαντος την προσβαλλομένη πράξη οργάνου, η κακή συγκρότηση του αποφασίσαντος ή γνωμοδοτήσαντος συμβουλίου, η μη νομότυπη δημοσίευση της πράξεως, η παράλειψη λήψεως της απαιτούμενης γνωμοδοτήσεως συνιστούν τους πλέον κοινούς λόγους εξ επαγγέλματος εξεταζομένους.” (Βλ. Σαρμά, πιο πάνω, σελ. 448-49. Βλ. και *Τριανταφυλλίδης κ.ά. v. Δημοκρατίας* (1993) 3 Α.Α.Δ. 429, 439, *Δημοκρατία v. Κουκκουρή κ.ά.* (1993) 3 Α.Α.Δ. 598, 607, *Δημοκρατία v. Γεωργιάδη* (1972) 3

Α.Α.Δ. 594, *Όθωνος κ.ά. v. Δημοκρατίας* (1989) 3(A) Α.Α.Δ. 475, *Δημοκρατία v. Χατζηπαντελή* (1989) 3 (B) Α.Α.Δ. 961, *Οικονομίδης κ.ά. v. Δημοκρατίας* (1996) Α.Α.Δ. 1009).

Συμφωνώ με όλες τις πιο πάνω αποφάσεις της Νομολογίας μας 5 και τις υιοθετώ. Με βρίσκει, επίσης, σύμφωνο και η κάπως πιο φιλελεύθερη γραμμή της ελληνικής νομολογίας.

Λαμβάνω υπόψη μου τα κριτήρια τα οποία έχουν καθιερωθεί 10 από τη νομολογία σχετικά με την τροποποίηση προσφυγής σε συνάρτηση με τα γεγονότα τα οποία περιβάλλουν την αίτηση. Θεωρώ ότι ο παράγοντας του χρόνου και του σταδίου υποβολής της αίτησης είναι σχετικοί αλλά πρέπει να εκτιμηθούν στο πλαίσιο του συνόλου των περιστατικών της υπόθεσης (Βλ. *Χατζηελισσαίου*, πιο 15 πάνω). Στη διαδικασία η οποία είχε προηγηθεί της κρινόμενης αίτησης - ενώπιον δικαστηρίου με διαφορετική από την παρούσα σύνθεση - δόθηκε στους διαδίκους πλήρης άνεση χρόνου για να παρουσιάσουν την υπόθεση τους, καθώς, επίσης και μεγάλη δικονομική ελαστικότητα. Αρκεί να ειπωθεί ότι στους αιτητές δόθηκε η 20 ευκαιρία να καταχωρήσουν 5 γραπτές αγορεύσεις και στους καθ' ων η αίτηση 3 γραπτές αγορεύσεις. Η διαδικασία συμπλήρωσης των γραπτών αγορεύσεων κράτησε πάνω από δύο χρόνια. Μερικές δε από τις αγορεύσεις δεν καταχωρήθηκαν εντός των χρονικών ορίων που είχε καθορίσει το δικαστήριο.

Η υπόθεση βρίσκεται τώρα στο τελικό στάδιο. Η ακρόασή της 25 θα συμπληρωθεί - ελπίζεται - πολύ σύντομα με την υποβολή των τροποποιημένων δικογράφων και με προφορικές αγορεύσεις, επί των νέων λόγων ακυρώσεως. Πρόκειται για πολύπλοκη υπόθεση. 30 Τουλάχιστο όσον αφορά τα πραγματικά περιστατικά που την περιβάλλουν, το αποδεικτικό υλικό αποτελείται από έγγραφα που καλύπτουν χιλιάδες σελίδες.

Υπό το φως των όσων αναφέρονται αμέσως πιο πάνω θεωρώ 35 ότι η έγκριση της τροποποίησης και η συζήτηση των προτεινόμενων νέων λόγων ακυρώσεως δεν είναι παράγοντες οι οποίοι θα προκαλέσουν τέτοια καθυστέρηση η οποία θα παραβιάζει το δικαίωμα των διαδίκων το οποίο διασφαλίζεται από το άρθρο 30.2 του Συντάγματος. Πρέπει να υπομνησθεί ότι το δικαίωμα του διαδίκου για εκδίκαση της υπόθεσής του μέσα σε εύλογο χρόνο δεν είναι 40 το μόνο δικαίωμα που διασφαλίζει το άρθρο 30 του Συντάγματος. Το ίδιο άρθρο (30.3 (γ)) διασφαλίζει και το δικαίωμα του διαδίκου να προβάλλει τους ισχυρισμούς του ενώπιον του δικαστηρίου και να έχει χρόνο επαρκή "δια την προπαρασκευήν τού-

των". Σε μια διαδικασία η οποία αποτελεί το μέσο προς θεραπεία της αντικειμενικής νομιμότητας και της παιδαγωγικής των διοικητικών αρχών στις αρχές της χρηστής διοικήσεως, η πολύ μικρή καθυστέρηση η οποία θα προκύψει στη διεκπεραίωση της υπόθεσης λόγω της προτεινόμενης τροποποίησης δεν είναι ικανή να στερήσει από το διάδικο την δυνατότητα να θέσει ενώπιον του δικαστηρίου πρόσθετους λόγους προς έλεγχο της νομιμότητας της επίδικης διοικητικής πράξεως. Πρόσθετα θεωρώ ότι το ενδεχόμενο έγκρισης της αίτησης δεν απολύγει σε ανεπανόρθωτο επηρεασμό των καθ' ων η αίτηση ο οποίος δεν μπορεί να θεραπευθεί με την κατάλληλη διαταγή για τα έξοδα.

Καταλήγω με την διαπίστωση ότι δικαιολογείται η αίτηση για τροποποίηση και εγκρίνεται.

15 Τροποποιημένη αίτηση να κατατεθεί σε 7 μέρες.

20 Οι καθ' ων η αίτηση θα είναι ελεύθεροι να υποβάλουν τροποποιημένη ένσταση μέσα σε 15 μέρες από την παραλαβή της τροποποιημένης αίτησης.

Η υπόθεση ορίζεται στις 6.11.96 και ώρα 8.30 π.μ. για προφορικές αγορεύσεις σε σχέση με τους νέους λόγους ακυρώσεως.

25 Τα έξοδα της αίτησης, όπως και όλα τα έξοδα τα οποία θα προκύψουν από την τροποποίηση των δικογράφων και την υποβολή των αγορεύσεων, θα βαρύνουν τους αιτητές.

Η αίτηση εγκρίνεται με έξοδα εναντίον των Αιτητών.